

El periòdic «El Porvenir» (1896-1897) i les seves aportacions a la història de la comarca de la Selva

Joan Domènech i Moner

El periòdic *El Porvenir* —que pel nom semblaria una publicació realment d'idees avançades— comença a publicar-se a Lloret i pobles del voltant el 5 de juliol de 1896 i acaba el primer de maig de 1897. (Almenys segons la col·lecció que hem consultat i que sembla ser l'única que es conserva.) En total, doncs, va publicar 45 números. Era de periodicitat setmanal i a la primera època —veurem, tot seguit, que en va tenir dues— es venia a 15 cèntims (números passats a 20), tenia la redacció i l'administració al carrer de Sant Pere, núm. 5, a Lloret; s'imprimia a la casa de Pacià Torres de Girona (després a la Casa de Caritat de Barcelona), era dirigit per Eugeni Carrió de Sabater, i es declarava «Defensor de los intereses morales y materiales del Partido de Santa Coloma de Farnés».

El setmanari *El Porvenir* fou considerat el portaveu dels lloretencs que simpatitzaven amb el partit conservador de Francesc Silvela i de la Vielleuze. Joaquim Ciuró ha escrit: «*El Porvenir* propugnó el mantenimiento de aquellos intereses creados por las instituciones seculares así como la perseverancia de un espíritu nacional, en oposición a toda tendencia reformista o progresiva». Tot i aquest estancament, sembla però que el diari estava més aviat obert a idees regionalistes o federals.

L'aparició d'*El Porvenir* s'explica com una reacció d'un grup de lloretencs oposats a les idees de l'altre periòdic que ja existia a Lloret: *El Distrito Farnense* —del qual podem parlar més llargament un altre dia. *El Distrito Farnense* s'havia començat a publicar el 9 de juliol de 1893 (per tant, quan surt «El Porvenir» portava ja tres anys de vida) i es va acabar el 26 de juny de 1898, després de publicar 261 números. Fou, doncs, el de més llarga durada que ha tingut Lloret de Mar, si exceptuem alguna publicació actual. «El Distrito Farnense» també es proclamava «defensor de los intereses morales y materiales de la villa de Lloret de Mar y su comarca» i puntualitzava, a més, que era «Periódico independiente de avisos y noticias». El dirigia Hermenegild

d'Urrèjola, persona que pel que sembla fou força combatuda, però mentre uns el critiquen durament, altres el qualifiquen de «periodista avisado y sagaz» i de «varón justo y temeroso de Dios».¹ Com que la virtut sol estar sempre en el terme mitjà, caldrà creure que no era tan dolent com van dir alguns ni tan genial com d'altres suposaven. En tot cas era un escriptor d'una retòrica barroca i d'un triomfalisme notable, autor també d'algunes obres, que va publicar l'any 1881 («Ramillete poético al Sagrado Corazón de Jesús» —col·lecció d'oracions per a cada dia del mes de juny—) i el 1891 («La capilla de Santa Cristina de Lloret de Mar»). Sorpren curiosament que «El Distrito Farnense» fou una publicació inclinada cada dia més cap als republicans, tot i que com veiem, el seu director no participava pas gaire de l'anticlericalisme que fou norma de la majoria de partidaris de la República. Altrament no hauria pas escrit les obres que acabem d'esmentar. Es veu decididament que a Lloret hi havia un sector de republicans molt «sui generis». Agustí Pujol i Conill, per exemple, que signava els seus articles amb el nom d'«Apeicé» (les seves inicials) es proclamava republicà curt i ras (amb una certa gosadia en temps de les monarquies d'Amadeu i Alfonsina) i, en canvi, també era catòlic practicant i, fins i tot, president de la Confraria del Santíssim. La seva vinculació als republicans, però, està fora de tot dubte. Salmeron mateix, l'ex-president de la República, cap del partit «Unió Republicana», va ser amic seu i va estar hostatjat a Lloret, a la casa que el Sr. Pujol tenia darrera de l'Ajuntament.

Joaquim Ciuró, quan ens parla d'*El Distrito Farnense* diu que mereix un concepte dispar, que s'ha de reconèixer que tenia voluntat de diàleg i de respecte envers les idees dels altres i que mostrava alta competència informativa i literària. Nosaltres no seríem tan categòrics. Sí, però, que s'ha de reconèixer —al nostre parer— que de cara als historiadors dona molta més informació d'ordre històric, econòmic i social *El Distrito Farnense* que no pas *El Porvenir*. D'entrada ja es veu que aquest segon neix enfrontat deliberadament a l'altre. I a partir del moment en el qual aquesta pugna es posa de manifest, els dos periòdics perden, també al meu parer, molta categoria perquè sovint la majoria de pàgines —sobretot en «El Porvenir»— estan dedicades a llançar-se mútues floretes.

Ara bé, *El Porvenir* —que és el que avui hem decidit estudiar— no confessa pas, com és natural, que aparegui a la llum pública amb la finalitat d'atacar l'altra publicació. Ni es refereix tampoc al partit que defensa, ja que a l'hora de definir-se ho fa amb una certa ambigüitat. Vegeu què diu en el primer número:

«De tal manera vemos encaminar los intereses públicos de algunas importantes poblaciones del distrito, a tan alto grado se han discutido los intereses y principios religiosos de alguna localidad, y de tantos habitantes vemos turbada la tranquilidad de sus casas, que venciendo reparos de insuficiencia y movidos tan sólo de generosos impulsos y desinteresados móviles, nos lanzamos con entereza a la lid dispuestos a luchar con energía inquebrantable, en defensa de los intereses generales del partido y en apoyo del orden social y de los principios que informa nuestra Religión

1. Ho diu Joaquim Ciuró en els seus articles sobre periòdics a la revista *Lloret Gaceta*, nùms. 44, 45 i 46, de 1976.

Católica. Y si nuestro propósito, que es fiel reflejo de legítimas aspiraciones, contrariara la política de unos pocos que a todo se atreven, dispuestos siempre a mantener luchas locales y mezquinas ambiciones, a estos pocos, desde luego los apartaremos de nuestra comunión mientras en ello persistan, ya que, con nosotros, no caben más intransigencias que aquellas que sirvan para mantener el principio de autoridad y de la Religión, la integridad de la patria y el mantenimiento de las libertades conquistadas.»

Hem pogut comprovar la retòrica i, àdhuc, com no queda clar —sobretot per a qui no viu la mateixa època— el partit que es defensa. Ben entès que hom veu de sobres la tendència conservadora a ultrança. En un paràgraf diu que el seu partit no té nom, que és el mateix futur i que, per això, el periòdic s'anomena *El Porvenir*.

El Porvenir apareix a Lloret en un moment en el qual la vila ha deixat de ser aquella bassa d'oli que, en matèria política, sembla que havia estat sempre. Comencen a haver-hi inquietuds —les mateixes publicacions a les quals ens referim en són una conseqüència—, apareixen els afeccionats a la política, etc. En aquells moments Espanya està ficada en la guerra de les

Primera pàgina de «El Porvenir», núm. 4, de 24 de juliol de 1896.

colònies; per tant, l'economia se'n ressent. A nivell local (de Lloret) suposa l'absorció de molts joves que han d'anar a lluitar a Cuba i, contràriament, la repatriació de molts emigrats que havien anat a fer fortuna al nou continent. D'un cantó suposa l'entrada de capitals apreciables que es van traduint en finques i cases senyorials dels clàssics «americanos»; de l'altre, però, representa que la font d'ingressos i de fortunes s'acava, les relacions amb les colònies es compliquen, el mercat es va perdent i, en conseqüència, la navegació també ho acusa, més encara pel que fa a Lloret, ja que havia estat un lloc florent en la construcció de vaixells de vela —les drassanes tenien bona fama— i ara, amb la introducció de la navegació a vapor, aquesta activitat decaurà definitivament i el poble tornarà a experimentar un moment de decadència que caldrà compensar amb l'explotació dels boscos, especialment del suro, de l'agricultura, etc. Lloret haurà de tornar a girar els ulls cap al seu interior. No obstant això, encara trobarem en *El Porvenir* més d'una notícia referent a aquesta gloriosa marina catalana del vuit-cents, ara ja en decadència.²

El Porvenir portava sovint notícies de Lloret, Santa Coloma de Farners, Caldes de Malavella, Blanes, Hostalric, etc. Aquestes viles que anomenem eren les que més hi destacaven.

Dels postulats que informen la base del pensament d'*El Porvenir*, tal com hem vist abans, destaca el fet religiós. Per tant, això explica la presència detallada de multitud de notícies referents a cerimònies litúrgiques, a festes de sants, a processons, etc. Igualment s'expliquen amb força detall les activitats de les diverses entitats dels pobles (de les quals ja parlarem), els intents d'avenç cap al progrés, els fets de caire municipal i molts d'altres. Tot plegat ho analitzarem de seguida, per parts. A vegades *El Porvenir* es converteix realment en defensor de les causes del poble i així veiem com demana públicament, ja en el primer número (potser precisament perquè llavors li cal una bona propaganda!) ajuda estatal per a la indústria del suro, per a l'agricultura, l'avicultura, la viticultura, etc. Amb això, en certa manera, participa de les idees progressistes del moment que exigeixen una consolidació del que en podríem dir el nou règim, és a dir, una explotació més racional i més correcta de les possibilitats del país.

Pel que es veu, el periòdic té bona acollida arreu de la comarca. El corresponent de Caldes de Malavella així ho manifesta, i indica, a més, alguna presumpta tendència d'*El Porvenir*, no sabem si real o suposada... Diu:

«*El Porvenir*, semanario defensor de los intereses morales y materiales de esta provincia que se publica en Lloret de Mar, ha causado satisfactoria impresión en esta población por las tendencias que en el mismo se notan, dispuesto a combatir al caciquismo en la provincia y su comarca.»

Ignorem si les polèmiques que es van originar entre *El Porvenir* i *El Distrito Farnense*, que van acabar fins i tot en querrela criminal, portarien implícites alguna suspensió del periòdic i la conveniència, per tant, d'anul·lar una empresa editorial i fer-ne sortir una altra que semblés diferent però, en realitat, fos la continuació de la primera. Sospitem això perquè hom observa

2. «Ha fondeado en estas playas de arribada forzosa, un bergantín goleta de la matrícula de Malgrat, a causa del fuerte viento que durante algunos días ha reinado en estas costas».

Primera pàgina de «El Distrito Farnense», núm. 139, de 23 de febrer de 1896.

com, sense com va ni com ve, després de publicar el núm. 16 el 10 d'octubre de 1896, la setmana següent, és a dir, el 17 d'octubre de 1896, la capçalera d'*El Porvenir*, tot i semblar la mateixa, porta de nou el núm. 1 i, com a fet diferencial, al costat del nom del director hi apareix el nom del propietari fundador, el Sr. Joan Sala i Fàbregas. A partir d'ara, *El Porvenir* es presenta com a publicació diferent de l'anterior, continuadora, en tot cas, d'aquella, però, àdhuc, amb la redacció canviada de lloc. Ara és al carrer Peligros, número 6. Es ven al preu d'1,50 ptes. el trimestre, és a dir, a 15 cèntims el número solt. El preu, doncs, tampoc no ha canviat. Però queda clar que, d'ara endavant, *El Porvenir*, tot i ser el mateix i amb idèntic esperit, legalment és un altre. Vegeu, si no, la nota que acompanya el primer número:

«A la Prensa:

»Llenando el vacío que ha dejado en el estadio de la prensa un ilustrado semanario cuyo mismo nombre ostentamos, al aparecer hoy, por primera vez, nuestra modesta publicación en el palenque periodístico, dirigimos un cariñoso saludo a toda la distinguida e ilustrada prensa española a la que mandamos la expresión de nuestro más acendrado cariño.»

I encara, en el núm. 2, s'interpreta perfectament que el periòdic sembla fer-ho tot de cap i de nou:

«A fin de que la aparición de este nuevo semanario lleve la mayor comodidad a nuestros amables abonados, sin que sufra perjuicio ningún pueblo del distrito, se publicará todos los sábados, haciéndose el reparto, por la tarde, en Lloret de Mar y Blanes.»

Realment, la competència que es va establir entre els dos periòdics de Lloret fou tremenda, i s'arribà als insults personals, encara que camuflats, i a accions extraliteràries a les quals no ens referirem. Només a títol anecdòtic i sempre mirat des d'*El Porvenir* (al qual *El Distrito Farnense* qualificava de «El Arsenal de los Disparates»), reproduïrem alguna pinzellada d'aquesta lluita que avui dia ens resulta còmica i, segons com, ridícula.

En el núm. 13 de la primera època —per dir-ho d'alguna manera— veiem com *El Porvenir* satiritza l'altre periòdic:

«Agradeceremos a nuestros amables lectores de América, que si por algún otro periódico que no sabe ya a qué carta quedarse después de haber recorrido toda la escala social de los partidos políticos, les son dirigidos denuestos contra nuestra publicación, se sirvan acordarse del cesto de los papeles donde se depositan las impertinencias y las majaderías que no otra cosa serán lo que hayan recibido» (20 de setembre de 1896).

Altres vegades, les ironies anaven en vers.³ *El Porvenir*, quan havia de referir-se a l'altra publicació, la titulava «El moscardón inmundo» (!). La polèmica s'estenia també entre els corresponents i fins i tot es feia extensiva a d'altres publicacions. Així veiem com, el 30 de gener de 1897, el corresponent de Blanes diu:

«Dícese, con alguna insistencia, que se están haciendo gestiones a fin de que la capilla evangélica que cierto pastor tiene el proyecto de abrir en ésta, se instale en un piso de la calle de la Riera, núm. 7, donde tenía el despacho cierta asociación y en cuyo edificio existe actualmente la redacción y administración de *El Atalaya*. Sólo esto le faltaba al citado periódico.»

3. Versos satíricos contra *El Distrito Farnense*:

«— Sentiu quin olor per qui a la vora?

— Busqueu la causa, doncs, que ens amoïna
i averigüem lo que és tal corrupció.

Ah! Si ha sigut el gos de la veïna!

No, no, ja ho veig, horror! Qui ha dut això?

Ja ho tinc! Mireu-lo aquí el cos del delictel!

— Uf! Llenseu-lo ben lluny! —Què és? "El Districte"!»

(Hem deixat l'ortografia original).

Signa: Cigala d'Hivern

Un altre:

«Arrogante moro estáis,
amenazante, Distrito:
¿Es, tal vez, que así ocultáis
que casi siempre tembláis
al igual que un conejito?»

Més encara:

«He repasado el Distrito
que por cierto tiene gracia
pues en él tan sólo encuentro
paja, paja y ajena paja.»

Passem ara a veure les idees polítiques de caire general que movien *El Porvenir*. Ben entès que les analitzarem a partir dels comentaris d'aquest aspecte que hi ha a les pàgines del setmanari.

En el número 3 de la primera època hi ha una perfecta declaració de principis contra una de les idees que llavors començaven a tenir pes a Lloret: l'anarquisme. (Quan diem pes, ho referim sempre dintre d'un conjunt minoritari.)⁴ *El Porvenir* propugna una societat d'ordre, sense complicacions.

En el núm. 7 es fica amb la maçoneria, romanent de les societats secretes del segle que s'estava acabant. Segons *El Porvenir*, els francmaçons (etimològicament, segons aclareix el periòdic, paletes lliures) pretenen destruir l'Església i la Societat. Entre els maçons diu, «se encuentran los ambiciosos, los abogados sin clientela y sin conciencia, los espíritus extraviados, los revolucionarios, los ideólogos, los filántropos a la moda y, en fin, todos los hombres disipados que pretenden moralizar a su modo, al género humano y salvarlo comiendo, bebiendo y cantando. Los militares abundan en la francmasonería y también los judíos».⁵

El Govern també és objecte d'alguna al·lusió. En el núm. 3, ara ja de la segona època (de 31 d'octubre de 1896), «Un bachiller» critica:

«Los judíos extranjeros han tratado, como los prestamistas sobre alhajas, de exprimir el jugo de la nación, y el Gobierno, obrando racionalmente, no lo ha consentido. Ahora es el tiempo de que nuestros banqueros y capitalistas hagan algo patriótico y ofrezcan al país lo que necesita: el dinero. Justo es que no sean los pobres los únicos patriotas.»

El Porvenir, dintre del sector conservador adopta una posició una mica liberal. I, a vegades ho demostra almenys en paraules: «Queda a cada cual —diu el 5-12-1896— el derecho de profesar en política las ideas que más le plazcan y, aunque sean distintas, entendemos nosotros pueden profesarse particularmente mutua amistad.»

Mentrestant, com dèiem anteriorment, la qüestió de Cuba i Filipines s'anava complicant. La guerra de les colònies esdevenia un conflicte gairebé a nivell internacional, no s'hi veia acabament, almenys de moment, i les pàgines

4. «Todo hombre —diu— puede cada día llevar a su boca un pedazo de pan: ¡ved aún aquí cuánto trabajo, qué número de brazos hace falta para llegar a este resultado, desde que el labrador abre penosamente el surco del arado para confiarle la simiente hasta que se forma la masa que convierte la harina en pan!

«Todo hombre tiene derechos; encuentra en la sociedad abogados para defenderlos, magistrados para consagrarlos con sus fallos, soldados para hacerlos respetar. ¿Es ignorante? Encuentra escuelas, hombres que para él componen libros, otros que los imprimen y otros que los dan a luz. Un siglo hereda las invenciones, los descubrimientos, las mejoras realizadas por el precedente y así la suma de los beneficios físicos, morales y políticos puede acrecentarse maravillosamente. Como de todos estos elementos carecería el hombre aislado y fuera de la organización social, es, pues, una verdad de hecho que la sociedad organizada es indispensable para la existencia del hombre y para su perfección desde el triple punto de vista del bienestar físico, de las relaciones con sus semejantes y de las condiciones políticas. Después de lo dicho ¿quién se atrevería a dudar ni por un momento que la sola causa del anarquismo es la ignorancia o el desconocimiento completo de los principios de la religión de Cristo?...»

5. «Puede asegurarse sin temor de equivocación que el secreto del reclutamiento de la francmasonería es el secreto del demonio. Lo esencial es separar al hombre de la familia y pervertir sus costumbres... La francmasonería, se dice a los que se quieren enganchar, es una asociación filantrópica, cuyos miembros viven como hermanos bajo el nivel de una dulce igualdad. Para determinar a los curiosos se añade que la sociedad conserva un secreto que nadie posee ni puede poseer más que los francmaçons. Tientan a las personas con frecuentes banquetes, la buena mesa y los vinos generosos. En cuanto a los artesanos y comerciantes se les dice que la francmasonería les será provechosa extendiendo el círculo de sus relaciones y de sus parroquianos.» (19-12-96)

d'*El Porvenir* reflectien perfectament l'estat d'opinió, l'acció social del poble de cara a ajudar els qui en tornaven mal parats, i ens explicaven el ressò que les notícies tenien a tota la comarca.⁶ A Lloret, per exemple, consta que quan van saber la mort de l'insurrecte Maceo, van plegar els tallers, una orquestra del poble va dedicar-se a fer la passada i s'organitzà un ball al Casino Industrial. Els crits que se sentien eren els de «Viva Espanya» i «Viva la integridad de la Patria», segons el periòdic.

També a nivell de política hem comentat abans la tendència una mica federalista o almenys regionalista que segons alguns comentaristes tenia *El Porvenir*. Malgrat tot, la publicació sembla negar-ho.

«Referente a la persona de nuestro director —diu a l'exemplar del 19-12-1897—, le diremos que éste no es ni ha sido federal, no ha formado nunca en dichas filas, no ha pertenecido a ningún casino ni comité de aquella agrupación y sólo recibía gratuitamente *El Federalista* cuando de aquel semanario era director su hermano Don Carlos Carrió de Sabater.»

(A propòsit del nom del director del periòdic —Eugeni Carrió de Sabater— que amb inicials seria E. C. de S. i així firmava algun article, deien els adversaris que volia dir *El Criado de Sala*, al·ludint que estava a les ordres de les idees del fundador del periòdic, Joan Sala i Fàbregas.)

La no pertinença als republicans es nota, en canvi, fins i tot en la manera d'enfocar les notícies. Quan recullen veus del que fa el sector republicà ho comenten sempre dient: «Se ha dicho...», «Nos han dicho...», demostrant perfectament que l'ambient del qual es parla i ells són dues coses ben deslligades.⁷

A vegades, els comentaris dels corresponsals són autèntics discursos doctrinals. El corresponsal de Blanes, per exemple, en el núm. del 13 de febrer de 1897, s'explica així:

«Caído ya en desuso y desprestigiado por completo el antiguo sistema de querer que la política del miedo se imponga en las poblaciones a esa otra política noble, digna y elevada a que nos tenían acostumbrados la diplomacia y el tacto de otros; pretender llegar a la meta después de haber sembrado la pista de cadáveres y de obstáculos la carrera; suponer que un público, del que tales víctimas forman parte, ha de aplaudir esos actos y coadyuvar con sus plácemes a la nefanda obra, es la mayor de las insensateces.

»Las autoridades de los pueblos llegan al desprestigio y a la impotencia más fácilmente cuando son arbitrarias que cuando son ineptas. Porque en el primer caso, el pueblo, la gran masa, abomina de ellas, las detesta y las aborrece; mientras que en el segundo inspiran sólo lástima, con mezclas de respeto. Pero al fin respeto ya que no temor ni miedo.»

6. «La Comisión nombrada para recaudar fondos con destino a los soldados heridos y enfermos hijos de ésta (Sta. Coloma) que regresan de Cuba y Filipinas, verificó el domingo último una cuestación pública cuyo pasacalle se brindó a ejecutar nuestra laureada orquesta "La Farnense". (Va haver-hi després concert al Cafè d'En Panxo i dissertació del secretari de l'Ajuntament sobre la personalitat del general Prim en el 26.^è aniversari de la seva mort. La convicció dels habitants de Santa Coloma era que la guerra acabaria al cap d'uns sis mesos.)» (12-12-96)

7. «Se ha dicho por algunos correligionarios del ilustre hombre público D. Nicolás Salmerón y Alonso, jefe del partido republicano centralista, que en uno de los primeros días de la próxima semana hará una visita a los amigos de los pueblos de este litoral.» (19-12-97)

«Se nos ha dicho que algunos republicanos de esta villa reunidos en fraternal banquete, celebraron el jueves pasado la fiesta del 11 de febrero, conmemorando así aquel para ellos fausto acontecimiento.»

I com el de Blanes, podríem parlar d'altres corresponsals. Pel que fa al de Tossa, parla dels partits polítics i, donada l'actualitat espanyola d'avui, el seu article podria tenir plena vigència en aquests moments, almenys en molts aspectes. Vegeu, si no, com comenta les aspiracions, les lluites i els perniciosos antagonismes:

«Siempre y cuando nuestros partidos políticos, una vez en el poder, extremen sus apetitos y satisfacciones personales, en desdoro del caído, subsistirá ese encono que es la desgracia de las poblaciones de corta vecindad; los caciques de mayores vuelos vense, una vez en el candelero, asediados por esa caterva de caciquillos que existen en los pueblos que a todo aspiran menos a la prosperidad de su terruño, moviéndoles únicamente el deseo de dar satisfacciones a sus rencores y a todos aquellos que les han servido para su encumbramiento; el mal es grave y de difícil curación, lo comprendemos perfectamente, puesto que es general y existe en nuestro carácter y en la manera de ser de todos nosotros; mas han llegado ya los antagonismos a una altura tal, que se impone con carácter urgentísimo el sacrificio de una buena parte de nuestro amor propio y hasta si se quiere de nuestros ideales para poder zanzar y poner coto a la animosidad que reina hoy, con vuelos que tiendan a mayores, en perjuicio de la industria y comercio de los pueblos. ¿Por qué los que residimos en esta industrial comarca hemos de tenernos esa atroz inquina, desde el momento que no pertenecemos a igual partido?»

La política estrictament municipal també té cabuda a les pàgines d'*El Porvenir*. Sovint veiem com el periòdic s'encara amb les realitats i recrimina actuacions o bé actituds passives. A la vegada, en justificar les protestes, demostra que la gent de la redacció viu intensament les teories modernes de la ciència. Es preocupen per la higiene, pels avenços, etc.

En el núm. 7, per exemple, el corresposnal de Blanes explica que ha mort afectat de verola una persona i que hi ha un familiar d'aquesta també malalt. Diu que ha estat enterrat de nit i a les poques hores de la mort, però censura que tot seguit han anat a rentar les robes i a estendre-les a la platja, segons el costum d'abans... Demanen desinfecció curosa i control rigorós per part de la Junta de Sanitat.⁸

En una altra ocasió —núm. 8 de la primera època— es critica l'actuació demagògica davant de gent que demana que el Municipi redimeixi tots els soldats, fills del poble, que havien d'anar a Cuba. Pels anys 1869 i 70 —diu— les mateixes famílies les redimien. Però llavors hi havia més diners. *El Porvenir* afirma que ara no és igual i que no es pot fer. Ara hi van —diu— 30 reclutes i a 300 duros cada un serien 9.000 duros. Si un 25 % es redimeix el mateix, quedarien per pagar 6.750 duros. És pràcticament impossible. El poble no ho pot pagar. *El Porvenir*, doncs, ataca fins i tot Castelar, que també havia dit abans que calia treure les quintes, i, malgrat tot, ell mateix va veure que no se'n podia prescindir. Els comentaris, més que res, ens revelen

8. «El aislamiento de los enfermos, desinfección de habitaciones, limpieza general, son los más rudimentarios procedimientos. Al iniciarse los primeros casos, debían instalarse estufas de desinfección, ordenarse la destrucción de ropas, camas y de todo cuanto pueda ser conductor efectivo; es lo que se hace cuando la enfermedad toma caracteres alarmantes como hoy sucede; ello es lo que pedimos y esperamos harán sin tardanza la Junta local de Sanidad y el Sr. Alcalde.»

la situació social injusta de l'Espanya d'aquell temps. En un moment tan tràgic, els qui tenien diners podien escapar-se de la guerra, mentre que els pobres hi havien d'anar per força. El resultat era que la família, com més pobre i humil era, més empobrida quedava encara. I, sovint, coberta de dol.

La higiene no es manifestava només en el terreny de les epidèmies o malalties sinó en altres aspectes. I la gent, amant de la vida moderna, que despertava, amb noves exigències, desitjosa de progrés en tots els ordres, demana més netedat, demana escorxadors... Tot això queda ben reflectit a *El Porvenir*.⁹ També es demana aigua potable, condicionament de les teulades i de les cases. La vida comunitària preocupa realment.¹⁰

El poble vol participar en la vida pública. No es resigna a ser mer espectador. Vol controlar la gestió pública, veure si les càrregues econòmiques es reparteixen equitativament. El corresponsal de Blanes, en la crònica del 24 d'octubre de 1896 ens diu:

«En cuanto a clasificación y señalamiento de cuotas han producido éstas gran clamoreo por resultar enormemente gravadas muchísimas personas, las menos indicadas dadas sus condiciones de ser las que de su trabajo viven, mientras que resultan beneficiadas otras que son precisamente las que ocupan una posición que les permite poder vivir de renta.»

A Tossa preocupa, de fet, el mateix.¹¹ En aquest cas s'acusa, a més, el Consistori de prendre les decisions irresponsablement. El corresponsal tossenc pontifica més d'una vegada:

«Gobernar no es dar satisfacciones a su amor propio ni complacer a ciertas personalidades,... sino atender a las necesidades de la población, remediar los males de la administración municipal, cortar abusos, oír justas quejas...»

9. (De Tossa). «De desear fuera que por nuestro Sr. Alcalde se prohibiese por completo y sin ninguna clase de consideración la fea y hasta cierto punto asquerosa costumbre de tener muchos de nuestros vecinos a las puertas de sus casas, los inmundos gallineros, focos de basuras y podredumbres, que tanto desdican de una población culta e ilustrada como la nuestra.» (15-8-1896)

«El día 13 del corriente se inaugurará en esta villa el matadero público que tanta falta hacía; felicitamos al actual Municipio...» (15-8-1896)

10. (D'Hostalric). «La tan deseada conducción a esta villa de un caudal de aguas potables que reemplace o supla la insuficiencia del actual, está en vías de realización, debido a la generosa iniciativa del joven propietario de esta localidad D. Alfonso Llensa y Plamedunt.» (17-10-96)

«No somos partidarios de establecer ninguna mejora atropellando a nadie y mucho menos causando perjuicios, pero creemos podría obligarse a los dueños de edificios urbanos, que desde el momento que tuviesen que practicar alguna reparación en los frentes de ellos, fuera condición primera la conducción de dichas aguas al suelo o arroyo.»

11. «No parece sinó que por algunos cunde el propósito de hacer imposible la vida de las clases trabajadoras en esta desgraciada población; a más de la crecida cuota, fijada por cabeza de ganado lanar, por derecho de matadero al empezar la matanza de tocinos se ha fijado por igual derecho la no menos crecida de cinco pesetas, también por cabeza de ganado de cerda; agréguese a esto los derechos de consumos, las malas cosechas, los tempestuosos días de invierno, en los cuales no pueden ejercer su oficio o profesión las gentes de mar, el decaimiento de la industria corcho-taponera, consecuencia del cual han tenido que emigrar cientos de los que se dedican a ella y los repartos extraordinarios para cubrir déficits y se tendrá idea del derecho que nos asiste al proferir la exclamación que encabeza estas líneas...»

«En no lejanas épocas, cuando nuestros Municipios acordaban algo de interés que atañía directamente a los contribuyentes, antes de darle la debida sanción formulando el acta, creían conveniente reunir la mayoría de estos vecinos, para someter a su aprobación el proyecto que habían concebido y creían de interés comunal...» (Es refereix a Tossa, 17-10-96, núm. 1, 2.ª època.)

Demana al batlle de Tossa la rebaixa de la quota de consums en relació amb la baixa d'habitants. Acusa l'alcalde del desig de millors tendents totes a encarir els articles de primera necessitat i de crear més impostos per a cobrir els dèficits als quals dóna lloc la seva política. La preocupació social de l'escriptor de Tossa es demostra quan demana pensar més en les classes treballadores; fer que puguin trobar el menjar a bon preu. No s'han de gravar —diu— els articles de primera necessitat amb nous impostos.

A vegades, la temàtica de política municipal, més que d'aspectes generals s'ocupa de capelletes. Des de les pàgines del periòdic es treuen a relluir injustícies, s'escriuen sàtires contra determinades persones, etc.¹²

En matèria de religió i bons costums, *El Porvenir* no va amb embuts. Ataca la novel·la com a gènere literari que col·labora a la corrupció.¹³ D'altra banda, afirma que la religió només serveix a molts com a instrument de negoci. De totes maneres dóna a entendre que la moral ve corrompuda pels corrents dissolvents de l'època.¹⁴ Tot donant opinions, surt de nou a relluir el conservadorisme clàssic d'*El Porvenir*:

«El progreso, según lo entienden muchos, ha de acabar con las antiguallas y no ven, los ilusos que tales ideas profesan, que sin esas antiguallas la nacionalidad es imposible... El pueblo sin Religión es un caos... Merced a la exageración de libertad que se predica en muchas partes, vamos siendo esclavos como aquellos que sienten los latigazos del capataz sobre sus desnudas espaldas...» (núm. 11, 24-12-1896).

Les notícies que dóna *El Porvenir* que fan referència a aspectes de la religió, avui ens resulten curioses: Sensacionals concessions del bisbe en ordre al perdó dels pecats per Setmana Santa són una mostra d'una Església

12. «El Sr. Prat supo al día siguiente —diu una nota— de la elección, que habíanse encontrado en las urnas muchísimas papeletas con su nombre borrado y que asimismo lo había sido en casi todas las que procedían de la Casa Consistorial, en la cual tantas seguridades se le habían dado de apoyo y triunfo.» (17-10-1896)

«No sabiendo como mejor obsequiar la redacción de *El Porvenir* al Sr. Bas Bancells, alcalde de Tossa, por su aserto de que nunca ha estado formalmente afiliado a ningún partido, abrimos un concurso en el cual se admitirán de todo el distrito o partido judicial insertándose después en nuestro semanario, trabajos en prosa o verso sobre el juicio crítico que merecen las palabras que dicho señor ha mandado insertar bajo su firma.» (núm. 7)

(De Blanes). «Se nos asegura que la procesión de Semana Santa no se hizo por causa del Sr. Ribas, cuyo señor no pudo ser pendonista por no tener listo aun el traje o uniforme de Caballero-Gran Cruz del regionalismo.» (24-4-1897, núm. 28)

(Es veu fàcilment que aquestes dues darreres notes són pures sàtires.)

13. «Uno de los agentes más poderosos y que más contribuyen al desarrollo de las pasiones humanas, a extinguir la fe religiosa de los pueblos y a envolver el corazón humano en un sudario de materialismo, es la lectura de novelas sin pudor, tan común en nuestra época entre los jóvenes de ambos sexos.» (Diu, després, però, que hi ha novel·les constructives quant a la moral.)

14. «Hoy la Religión sólo sirve a muchos como instrumento de negocio, pues que merced a ella medran en el mundo estando prontos a sacrificarla en el momento mismo en que dejasen de lucrar a sus expensas.»

«Las corrientes disolventes y deletéreas han corrompido de tal modo el sentido moral (que es consecuencia inmediata de la Religión) que observamos con horror que los hijos no respetan a sus padres; que el principio de autoridad anda por los suelos; que por mero pasatiempo se hacen trizas las honras más inmaculadas y que por un quítame allá esas pajas, los hombres se asesinan mutuamente en los mal llamados lances de honor, donde para curar una herida a la honra inferida, se comete un crimen mucho más deshonoroso.» (24-12-96, núm. 11)

més papista que el Papa ¹⁵ i no diguem d'aquelles cròniques on es parla de l'equivocada unió del poder civil i l'eclesiàstic. El no compliment d'aquest pacte antiquat porta com a conseqüència tota classe de rumors:

«Nuestro municipio —es tracta de Tossa, en aquest cas— no concurrió como en años anteriores, al Oficio del día de Pascua de Navidad, ni al del primero de año; mucho llamó la atención de casi todos estos vecinos la falta de asistencia al templo de la corporación municipal en días tan señalados, comentándose el hecho de mil maneras y siendo varias las interpretaciones que se hicieron del asunto.» (Tossa, gener de 1896. *El Porvenir*, núm. 14.)

La filosofia —sovint de collita pròpia— informa més d'un escrit, fins i tot quan es tracta d'atacar algun adversari. *El Porvenir* sap improvisar pensaments i frases lapidàries. Vegem-ne uns exemples:

«La vanidad es la inmoderada necesidad del aprecio de los demás.»

»Toda sociedad que mira con indiferencia, o mejor dicho, que no castiga con mano severísima los abusos y actos poco decorosos de aquellos a quienes revistió de autoridad para que hiciesen respetar las leyes, no lo dudéis: se halla en pleno estado de descomposición y de desquiciamiento.»

»La serenidad y la calma son buenas consejeras para todo aquel que se ve ofendido y atropellado brutal e injustamente. Teniendo calma y serenidad, la victoria corona siempre los esfuerzos del hombre digno, que se ve vilipendiado por los miserables.»

A vegades, els articulistes s'entretenen en disquisicions sobre termes i conceptes abstractes com podria ser, per exemple, la bellesa. Sorprèn que, després de citar Plató, sant Tomàs i d'altres pensadors, s'inclina per la resposta de Bécquer a una noia: «Belleza... eres tú». I és que la bellesa, diu l'articulista, «puede mostrarse patente por medio de ejemplos que la derraman viva y abundante, mas no puede explicarse de otra manera». Sigui quin sigui el resultat de totes aquestes elucubracions, no es pot negar un interès dels redactors d'aquests periòdics per aprofundir en el pensament.

No ens imaginem pas, però, que es tracta d'uns homes de lletres desconectats de la realitat i de l'impuls que les ciències comencen a adquirir. Al contrari. Els redactors i col·laboradors d'*El Porvenir*, tant com la mateixa gent del poble —la més cultivada—, s'afanyen a pregonar les excel·lències dels nous invents i descobriments. Amplies informacions ens assabenten, per exemple, de l'abast de la nova il·luminació elèctrica de la vila de Blanes. Fins i tot ens assabentem de la programació, durant la Festa Major de 1896, d'un «imponente simulacro de naufragio en alta mar de una barca pescadora y salvamento de la misma», per tal de demostrar la utilitat del far acabat d'instal·lar. El republicà Odón de Buen, que visita sovint Blanes, s'encarrega de moure l'interès dels blanencs per la ciència. Els suggereix problemes, inque-

15. «También y con el fin de facilitar la reconciliación de los pecadores, el señor Obispo ha delegado a los confesores para absolver de los pecados reservados sinodales y habilitar "ad petendam debitum" a los impedidos por incesto durante el próximo cumplimiento pascual, y ha subdelegado a los Sres. Arciprestes y Deanes para absolver en el acto de la confesión sacramental, los casos de herejía mixta con excepción de los dogmatizantes públicos, imponiendo saludables penitencias.» (27-2-97)

tuds, a través dels seus discursos i conferències. I veiem com ja, a través dels coneixements de l'època, aflora l'optimisme d'una nova era científica:

«Hablando del problema que algunos creen pavoroso de la desaparición del carbón de piedra, la ciencia lo tiene resuelto y no debe temerlo la industria. Fuerzas enormes están por explotar.» (Odón de Buen, en una conferència. 11 d'octubre de 1896.)

A vegades ens fa gràcia l'afició dels blanencs o dels lloretencs a una simple novetat:

«La afición de esta villa (Lloret) a la bicicleta va en aumento. Son ya muchos los jóvenes de ésta que han adquirido máquinas de sistemas perfeccionados y de otros muchos sabemos que una vez más perfeccionados en el arte las adquirirán, convirtiendo de este modo nuestros paseos circunvecinos en curvas de ciclistas...»

Un dels temes als quals el periòdic dedica una més gran atenció és l'educació. Per a *El Porvenir*, educació social equival a educació popular. «La base de la educación popular es, sin disputa alguna, el cumplimiento fiel del orden establecido por Dios en sus divinos preceptos.» Al compliment d'aquest ordre —sempre segons *El Porvenir*— hi van vinculades les virtuts, la principal de les quals és la caritat. D'ella deriva tot benestar social. (La caritat l'hem d'entendre, és clar, com a sinònim d'amor entre els homes.) Notem el conservadorisme que, una vegada més, entranya la concepció que té *El Porvenir* en aquest cas de l'educació. Conservadorisme i uniformisme —tot i les seves sorprenents pinzellades liberals de tant en tant— com quan diu:

«Al país en que Dios ha querido que naciésemos y bajo cuyas leyes vivimos *hablando una misma lengua* y disfrutando de iguales derechos, debemos nuestros respetos...» (Núm. 7, de 9 d'agost de 1896, primera època.)

Es propugna una educació *nacional* orientada cap a la idea de pàtria. Per a fomentar el patriotisme —el concepte del qual és aclarit per *El Porvenir* en altres cròniques—¹⁶ es propugna la idea d'obrir centres locals d'instrucció on s'estudiés la Història Nacional. L'educació per a la convivència hauria de partir de la bona formació en la família, presidida per l'amor, el sentit de l'autoritat, l'obediència i el respecte en cadascun dels elements. *El Porvenir* recela de totes maneres de l'educació que en aquells moments es dona en la família.¹⁷ Per aquesta raó la societat, segons el periòdic, està en perill. Caldria fomentar en la família la virtut i la instrucció.

16. (21-11-1896). Denuncia de varios discursos de amor patrio: «El trabajo analítico... me ha dado por resultado la evidencia de que muchos que blasonan de patriotismo, no son más que egoistas de baja ralea que, cubiertos con el simpático manto de la felicidad común, trabajan única y exclusivamente por sus intereses particulares.»

«Yo he visto que de los talentos y de las energías de un hombre humilde se aprovechan los seres de nulidad intelectual. Un verdadero patriota no lo demuestra con flamantes discursos sino con obras.» (Parla després de la diferència entre patriotes i patrioters.)

17. «Esta santa misión de educar que el cielo ha conferido en especial a los padres de familia, está sumamente quebrantada y como proscrita del seno de esa institución conyugal. Debilitado el principio de autoridad por causas fáciles de comprender; como dispersos sus miembros por su excesiva tolerancia en materia de costumbres, roto el lazo de la fe en creencias, que constituyera en pasadas generaciones el ascendente invulnerable del padre sobre sus hijos, no existe, que digamos, en ella, verdadera educación en el sentido bello y hermoso de la palabra; más que dirección moral, más que virtudes domésticas, observaremos con amargura, una degeneración visible en esos dos elementos esenciales de toda buena educación y un olvido completo de sus deberes cívicos y religiosos.»

L'escola, en aquell temps, comença a sentir la necessitat de ser activa, d'integrar-se en el poble, de fomentar i prendre part en els actes de la població. Així es fa repetidament. *El Porvenir* se'n fa ressó (núm. 9). A Caldes de Malavella, per exemple, l'agost de 1896, les escoles participen en l'acte d'homenatge al dramaturg Josep Feliu i Codina. L'ànima de l'homenatge és el mestre Sr. Clarà (la qual cosa evidencia també la saludable integració del mestre en l'activitat cultural del poble). Els nens participen recitant en castellà i en català, acompanyen al dramaturg al Balneari Prats on sojorna, etc.

És evident que *El Porvenir* no accepta els lliurepensadors. Ho demostra de passada quan en l'exemplar núm. 5 (2.ª època) del 14 de novembre de 1896, parlant de «Las dominicales del libre pensamiento» diu «como suponemos a dicho papelucho un libelo infamatorio...».

Un mestre de Tossa, Emili Serrat Banquells, partidari de l'escola activa, es queixa de la incomprensió que ha trobat, en una sèrie d'escrits del gènere epistolar, publicats en *El Porvenir* els darrers mesos de 1896 i primers de 1897. Vegem-ne unes mostres:

«Desgraciado aquel de nosotros, estimado compañero, que al llegar a una población de corto vecindario a desempeñar su cargo no se convierte en maniquí de aquellos que ofician de caciques o caciquillos o bien no se presta a ser cepillador automático de los que todo lo manipulan...»

»Al ponerme al frente de la escuela la hallo en completo desorden, tanto que el inconcebible atraso me sorprendió en alto grado y traté de intuir el conocimiento de las causas generatrices del mismo...»

(Ens diu que va analitzar els temps passats per veure les falles d'on venien.)

«De diez años a esta parte la nota característica de este vecindario —continúa dient— ha sido la indiferencia más cruel para los asuntos que atañen a la instrucción pública.»

Desterra la idea que els nens vagin a l'escola «y nos reciten una quintilla o un romance si quieres; la enseñanza práctica es un gran paso en el camino del progreso. Pero como esta enseñanza lleva involucrada en sí la tardanza, si tardanza puede llamarse al tiempo necesario para que germine la semilla, florezca la planta y dé la flor el fruto; de aquí que en los pueblos de corto vecindario y aun entre muchos padres de los que habitan en los grandes centros de civilización, este desenvolvimiento nacional se haga largo y pesado y se crea que la enseñanza teórica es la mejor porque fructifica más pronto».

«No consideran los tales que los frutos de la enseñanza práctica se obtienen de la manera natural y debida, y los de la teórica al calor artificial de la estufa; y todos sabemos que los frutos de la estufa podrán tener la misma apariencia que los obtenidos de las plantas que crecen al aire libre y bañadas por el sol, pero basta probarles para tirar con desprecio los primeros y recrearlos con los últimos.» (Núm. 12, 2-1-1897.)

«Tú, como maestro que eres, no ignoras que la tarea de un maestro debe durar cuando menos tres años; es decir, todo el tiempo reglamentario para desenvolver las facultades de una tierna inteligencia y nutrirla de conocimientos. Todo cuanto, antes de este tiempo, se diga en pro o en contra de un educador, carece de fundamento y debe por consiguiente caer por falta de apoyo.»

També a Tossa mateix es demostra, tot i els problemes que a jutjar pels escrits reproduïts anteriorment existeixen, la participació de l'element escolar en actes culturals i filantròpics. En el núm. 12 d'*El Porvenir* —segona època— llegim:

«Con extraordinaria concurrencia celebróse el segundo y tercer día de Pascua en nuestro Santo Hospital el drama infantil "Lourdes" y el sainete "Los espiritistas", que bajo la dirección de las hermanas de dicho benéfico asilo se venía ensayando ya de días... Sin distinción merecen aplausos las encantadoras niñas que tomaron parte en ambas piezas, pues todas ellas dijeron o recitaron sus papeles a satisfacción del inmenso público, que no cesaba de aplaudirlas.»

Interessant, precisament per a contrastar-lo amb ara, resulta el concepte de l'educació de la dona que és qualificada per *El Porvenir*, com un «receptáculo moral de la especie humana, en cuyo seno lleva encerrado el porvenir de las sociedades». Les teories en què creu la gent d'*El Porvenir* són bàsicament aquestes:

«Siempre que se habla de su instrucción científica y moral nuestro ánimo se sobresalta, porque creemos que un plan completo de educación no puede formularse en nuestros tiempos, si todo cuanto moralmente la rodea no secunda los principios en que aquélla debiera descansar para ser pura, sólida y cristiana. Sin embargo, mucho puede prometerse la familia de la mujer y la sociedad misma recogería sus frutos, si la acción oficial, secundada por los amantes de una ciencia esencialmente religiosa, promulgara una ley cuyo espíritu fuese la síntesis de la verdad y de la ciencia.» (Núm. 17, 6-2-1897.)

La dona, segons *El Porvenir*, ha de ser una síntesi de virtuts i coneixements. Hi ha d'haver establiments especialitzats en l'ensenyament del seu sexe (no es parla, doncs, de res de coeducació).

«La instrucción que hoy se la facilita en algunos centros de enseñanza es demasiado vaga, que digamos, para fin tan elevado como el que tiene la mujer, hoy precisamente en que la niña necesita de más conocimientos y de sentimientos más puros para resistir a las halagüeñas seducciones del siglo.»

»Para la mujer del pueblo, para la mujer vulgar, no se descubren otros horizontes para su educación que sus limitadísimos de la escuela en donde sólo aprende el embrión de la ciencia, el germen del bien en estado rudimentario.»

»En este período de la mujer es donde se han estrellado todos los esfuerzos de los legisladores y las doctrinas malsanas de los panegiristas de su emancipación. En muchas naciones en donde una filosofía racionalista ha impregnado ciertas inteligencias de teorías absurdas y de principios subversivos para el orden social y moral, vemos establecidas bibliotecas populares que facilitan a la mujer elementos de instrucción para perfeccionar sus conocimientos. Pero la cabeza no es el corazón, la razón no es el sentimiento, y se adquieren por este medio general conocimientos que las convierten en frías declamadoras de derechos que jamás debieran conocer, en cambio su familia destierra de su seno la educación

del amor que tiene por centro el corazón de la mujer que será grande si se forma bajo las inspiraciones de una instrucción religiosa, moral y científica.» (Núm. 17.) (Signa aquestes opinions una tal Raquel.)

Quant al magisteri de l'època, hi havia mestres importants. Amb motiu de la jubilació, l'any 1897, del mestre Sr. Marià Pujolar, que va exercir a Lloret uns dos anys i mig, *El Porvenir* ens el defineix així:

«Pertenece a aquella pléyade brillante de maestros que implantaron en nuestra provincia la verdadera enseñanza racional y práctica; esa enseñanza desprovista de efectos de relumbrón pero de innegables resultados, y que si bien no adorna a la violeta, a quien la recibe le pone, en cambio, en condiciones de valerse por sí mismo en todos los trances de la vida.

»Unido en íntima amistad con el no menos sabio y reputado maestro titular de San Privat, Don Francisco Ferrusola, publicaron ambos, en colaboración, varias obritas; entre ellas "Elementos de gramática castellana", "Compendio de Historia Sagrada y Religión y Moral", y "Principios de Aritmética teórico-práctica." (*El Porvenir*, núm. 21, 6 de març de 1897.)

La consideració que mereixen els mestres —evidentment estem parlant del temps en què, per poc bo que fos el mestre, ell, l'alcalde, el secretari, el capellà i el farmacèutic eren els clàssics destacats del poble— la veiem amb la designació que sovint rebien per a ocupar càrrecs públics.

Llegim, també, a *El Porvenir*: «Ha sido nombrado Fiscal Municipal de ésta nuestro distinguido amigo el ilustrado profesor D. Ignacio Dedéu i Parés, a quien felicitamos de todas veras por tan merecido cargo, en cuyo desempeño no hay que dudar será celoso y justiciero.» (1896).

De totes maneres, en l'educació popular no sols van influir les escoles. Van tenir també el seu pes específic les entitats dels pobles, seu, generalment, de manifestacions culturals obertes a tothom. Entitats que van tenir una presència activa en la vida ciutadana, que van arrencar del segle passat i van arribar, moltes d'elles —tenim elements per a demostrar-ho—, fins a la guerra de 1936. Llavors, amb la victòria del general Franco el 1939, molts dels locals que pertanyien a aquestes entitats tan arrelades van passar a mans dels dominadors i amb l'excusa que havien estat llar de «movimientos separatistas» van ser incautats i van passar a ser seu de «FET y de las JONS» o d'altres organismes afins. Així van acabar tristament moltes entitats d'història brillant. Del que es tractava, en definitiva, era que el poble no tingués llocs de reunió ni que portés a terme activitats que desenvolupessin el pensament.

D'aquestes entitats, en els moments que estem estudiant i a tenor de les notícies que en dona *El Porvenir*, podem esmentar el Primer Casino Blanenc, el Cercle de l'Amistat Blanenca, el Cercle Lloretenc, el Casino Industrial, de Lloret, la Societat Coral «Lo Pensament», de Tossa, el Centre Catòlic, de Santa Coloma de Farners, etc.

Resseguint les diverses notícies, som assebutats d'una vetllada literària en el Cercle «La Amistad Blandense», a benefici dels pobres de la població, a fi de repartir-los bons de pa. «Nuestra felicitación a los Sres. de dicho Círculo —diu el periòdic—, deseando tenga imitadores un acto de filantropía que tanto les honra.» Comprovem, una vegada més, les idees filantròpiques del moment, que suplien, a la seva manera, la manca d'una política social adient del

Govern. (La notícia de la vetllada esmentada se'ns dona el 2 d'agost de 1896. Exemplar núm. 2.)

En el núm. 10, alhora que s'informa de l'arribada a Blanes del catedràtic Odón de Buen i que es comenta la recent inauguració —el dia 1 de setembre de 1896— del Col·legi dels Pares de la Sagrada Família, que encara avui hi ha a Blanes, es parla també de la reunió migrada tinguda a Caldes per la Germandat de Socors Mutus de Sant Pere. El corresponsal es lamenta de la vida llanguida que porta. La qual cosa demostra la confiança que la gent tenia en les possibilitats d'acció de les diverses associacions i entitats.

Per l'octubre de 1896 —ja n'hem parlat fa una estona— s'inaugura a Blanes la il·luminació elèctrica. El periòdic diu: «Con una animación rayana en frenesí habían estos habitantes adornado sus calles, llenas de arcos de triunfo con dedicatorias al Sr. de Borrás Jalpí, sino muy elocuentes muy de buena fe algunas de ellas». Després de descriure la festassa, ens parla de la conferència donada en el cercle de «La Amistad Blandense», centre republicà segons els qui coneixien el pensament dels diversos llocs del Blanes de l'època. En aquesta conferència parlà Odon de Buen i la part principal del discurs, en l'aspecte tècnic— atès que era de divulgació dels avantatges de l'electricitat— va córrer a càrrec del catedràtic de Física Josep M.ª Bofill, de Figueres. Aquest va parlar dels beneficis que reportava l'electricitat (força, llum, calor, economia del vapor, salvament de naufrags i fins i tot en l'ornamentació i l'embelliment, no sols de la vila sinó també, segons el cronista, de «las hijas de Eva» ja que els efectes que «ha de producir tan hermosa luz» s'han de notar per força...).

De la conferència ens resulta particularment interessant el concepte que en aquells moments es té de l'electricitat: «La electricidad —diu el catedràtic— es como un gas invisible, incoercible, impalpable e incoloro, que pasa por las fibras de los hilos de alambre de cobre o zinc que es por donde circula el fluido eléctrico...» La sessió es converteix en un mitjà de divulgació i d'il·lustració per al poble. El conferenciant els diu:

«La electricidad alumbra al pobre como al rico, en la tierra como en el mar.»

»La ciencia es la única que ha de resolver todos los problemas sociales que han de hacer que en la tierra reine la felicidad universal.»

(Tot i el caire racionalista de tot això i el tremp republicà dels senyors de «La Amistad Blandense», la festa es clou l'endemà —a nivell de poble— amb una missa solemne. «Un cortejo presidido por Don Augusto María de Borrás-Jalpí, una Comisión del Magno. Ayuntamiento, presidida por el Alcalde interino, el señor juez municipal y demás reseñados en la función del día anterior, ocupaban el sitio reservado para todos los invitados.» (Núm. 1, segona època, 17 d'octubre de 1896).

Sovint apareixen a les pàgines d'*El Porvenir* notes relatives a la renovació de juntes i càrrecs de les diverses entitats ressenyades. I a vegades ens assabentem igualment de problemes interiors, dimissions i canvis, com en el cas del Casino Industrial de Lloret que, en no ser admesa la dimissió de la junta directiva el mes de març de 1897, els membres d'aquesta van optar per

donar-se de baixa de l'entitat i l'alcalde de la vila hagué de nomenar una mena de Comissió Gestora fins a tornar elegir una altra Junta Directiva.¹⁸

Per les festes de començament d'any (el 1897) fou inaugurat un local, estatge de la societat coral «Lo Pensament» de Tossa. La crònica resulta ben divertida: «El bello sexo, en oleadas de vistosas hileras y con sus hermosísimos trajes, a la dernière, veíasele fraternizar entre las humildes hijas del pescador o artesano con la encopetada dama e hija de noble cuna»... En el concert del cor van abundar les obres d'Anselm Clavé i també hi va haver peces de l'Agramunt, Costa i Noguera, Goula, Erviti i Bartomeus...

El dia 25 de desembre de 1896 —segons que sabem per *El Porvenir* del 2 de gener de 1897, núm. 12, «llegó a ésta (Lloret) por la noche D. Nicolás Salmerón y Alonso, catedrático de la Universidad Central, ex-presidente de la República Española, profundo filósofo y orador notable. Se hospedó en la casa de Don Agustín Pujol y Conill. La orquesta del Sr. Cervià le dedicó una serenata. Visitó muy entrada la noche el Casino Industrial». La visita als locals públics era una bona forma de propaganda. A Blanes, on havia estat triomfalment rebut, va visitar també «La Amistad Blandense». Conta *El Porvenir* que, quan Salmerón, després d'haver passat unes hores aquí i haver rebut visites i personalitats, va marxar, «a la salida del pueblo aguardaban el paso del carruaje que conducía dichos señores, un grupo de unos 25 hombres, dependientes la mayoría de la fábrica de los Sres. Pujol Hermanos, que saludaron y vitorearon al ilustre vecino».

En el núm. 14, *El Porvenir* ens parla d'una altra de les societats de socors mutus. A Lloret n'hi havia dues: la de Sant Sebastià i la de Sant Roc. Van extingir-se —ho recordo encara— als voltants dels anys 1950... L'any 1896 se'ns parla ja, doncs, de la de Sant Sebastià remarcant «la suntuosidad» que va tenir la festa patronal.

Les activitats republicanes, a Blanes, ja hem dit que es concentraven en el local de «La Amistad Blandense». El periòdic, el 6 de març de 1897, núm. 21, ens informa que:

«En uno de los salones... galantemente cedido al Comité de la Unión Republicana de ésta (Blanes), celebróse el domingo pasado por la noche una reunión en la cual el catedrático de la Universidad de Barcelona, D. Odón de Buen (quien), acompañado de su señor padre político D. Fernando Lozano, dio cuenta a los allí presentes como a representante que fue de dicho comité en la Asamblea de Reus, de los resultados y acuerdos allí tomados.»

Pel març del mateix any, en lloc d'un míting polític, ara és una tanda de sarsuela el que es prepara als salons de «La Amistad Blandense» i programen «Viva mi niña», «Las niñas desenvueltas» i «Lo somni de la innocència». També

18. Renovació de Junta al Casino Industrial (desembre de 1896):

President: Bonaventura Sala i Daví; Vice-president: Joan Vilaseca i Xifra; Vocal sense càrrec: Esteve Fàbregas i Raurell; Recaptador: Josep Parés i Galí; Dipositari: Narcís Bassas i Durall; Secretari: Ramon Parés Reyné; Revisadors de comptes: Salvador Croses Ribas i Josep Gelats Botet.

Renovació de Junta del Cercle «La Amistad Blandense» (gener de 1897):

President: Lluís Busquets; Vice-president: Josep Puig Gallart; Vocals: Joan Licumba i Josep Barreras. Junta Administrativa: Francesc Andreu Puig, Salvador Llena i Domènec Ruiz.

actuen en una funció dramàtica, més o menys per les mateixes dates, un grup de joves afeccionats al teatre, de la localitat.¹⁹

Parlant d'actes populars, tancarem els comentaris, amb la notícia que porta *El Porvenir*, núm. 28, del 24 d'abril de 1897, sobre una vetllada «coroliteraria» a la Sala d'En Llach, de Tossa. La vetllada la porten a cap els nens del col·legi particular del Sr. Clarà a benefici dels ferits de Cuba i Manila. Van recitar-se poesies, va haver-hi cants. Però dona la casualitat que el Sr. Clarà era el corresponsal a Tossa de la diguem-ne competència (*El Distrito Farnense, La Costa de Llevant, Atalaya, etc.*) i, com és de suposar, *El Porvenir*, amb raó o sense, es carrega la funció:

«Creía yo —diu el comentarista, que es presenta sota el nom de “Un padre de familia”— que siendo la característica de este siglo la lucha por la existencia, la enseñanza debía dirigirse única y exclusivamente a habilitar al niño para que al llegar a hombre tuviese fuerzas suficientes a fin de emprender la citada lucha con probabilidades de buen éxito. Por lo visto ayer tarde, yo me equivocaba pues mejor que lo que llevo dicho es aprender de memoria cuatro versos, ciertos pedazos de prosa y saber entonar alguna que otra canción...»

Entre tots aquests comentaris, creiem que ha quedat força perfilat el tarannà d'aquest periòdic que es va anomenar *El Porvenir* i, a la vegada, creiem que queden també reflectides la societat de l'època, les seves inquietuds i les seves tendències. En definitiva, una pàgina més d'història de la nostra comarca que ens la brinda, aquesta vegada, una publicació de vida efímera, ja que sumant les dues èpoques, com ja hem dit, comprèn del 5 de juliol de 1896 al primer de maig de 1897. Però resulta, avui, prou evocadora...

19. (De «El Porvenir», de 27 de març de 1897). «En el teatro existente en el “Círculo de la Amistad Blandense” mañana domingo se celebrará una función dramática por una compañía de jóvenes aficionados de ésta, representándose una de las mejores obras de su repertorio.»